

O GIBANJU BDP SLOVENIJE - Bine Kordež, 20.8.2017

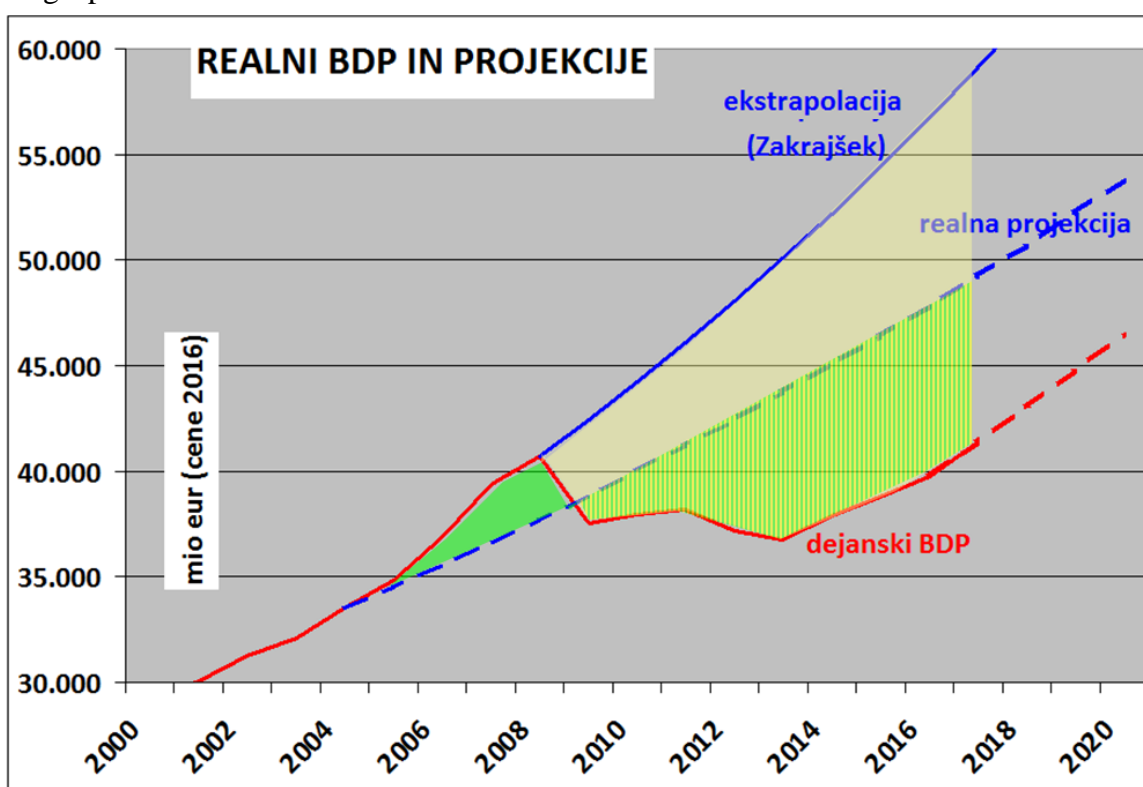
V Svetu kapitala je bil objavljen intervju z g. Zakrajškom, uslužbencem ameriške centralne banke. Vsekakor gre za zanimiva razmišljanja nekoga, ki lahko pogleda na dogajanja v Sloveniji z drugega zornega kota. Marsikaj se iz tujine vidi bolje in takšne sugestije so samo dobrodošle - seveda pa ne nujno vse. Tudi v ekonomiji absolutnih resnic ni in pogledi bodo vedno različni. Zaradi okolja iz katerega prihaja, je razumljiv na primer njegov odnos do državne lastnine in veliko je argumentov, ki govorijo v prid privatizaciji in umiku države iz gospodarstva. A lažje je to govoriti Američanom, ki imajo v rokah večino svoje ekonomije (seveda ne v državnih, temveč v privatnih rokah), drugače pa v državi kot je Slovenija, kjer je edina alternativa lahko prodaja tujcem (domačega pač kapitala pač ni veliko). Ob tem ni odveč podatek, da je trenutno že okoli tretjino gospodarstva v lasti tujih oseb in nadaljevanje prodaje bo ta odstotek še dvignilo, precej nad nivoje, ki veljajo v razvitih ekonomijah. Zato mogoče stalno izpostavljanje negativnega odnosa Slovencev do tujih naložb ni tako upravičeno.

Vendar ni namen tega pisanja, da bi se opredeljeval do posameznih navedb g. Zakrajška. Spodbudil me je v celotnem intervjuju najbolj izpostavljen in citiran podatek o izgubljenem BDP Slovenije zaradi nastopa krize. Tipični slovenski državljani naj bi izgubili od leta 2009 do danes kar 43 tisoč evrov prihodka (en BMW 3 xdrive, kot je plastično predstavil novinar). Takšen izračun seveda ni kak znanstveni presežek temveč preprosta računsko operacija ob uporabi javno dostopnih podatkov o gibanju BDP Slovenije zadnjih dvajset let. Ključ celotnega preračuna je seveda v uporabljenih predpostavkah. Avtor tega izračuna je izhajal iz predpostavke, da bi doseženi BDP leta 2008 lahko še naprej naraščal po enaki povprečni stopnji kot po letu 1995 (4,2 % realno na leto). Takšno potencialno rast BDP prikazujem na prvem grafikonu s polno modro črto kot alternativo dejanski rasti slovenskega BDP (rdeča črta). Razlika med obema črtama (rumeno polje) predstavlja omenjenih 43 tisoč evrov na prebivalca oziroma 90 milijard evrov skupaj za celotno državo. Seveda bi to razliko lahko potegnili tudi naprej in do leta 2026 bo ta razlika narasla že na 150 tisoč evrov na prebivalca.

Vprašljivost takšnega izračuna je v predpostavki, da bi lahko takšna rast trajala v nedogled. Avtor zanemarja, da je bil v Sloveniji visok skok zadnja leta pred nastopom krize posledica enormnega zadolževanja celotne države. V samo petih letih so neto obveznosti rezidentov Slovenije do tujine porasle od nič na 20 milijard evrov. Ta tuji kapital v obliki posojil je tudi generiral visoke stopnje rasti v obdobju 2004-2008. Ne samo, da se to ni moglo nadaljevati, po nastopu krize je bil velik pritisk za vračilo teh sredstev in pomemben del smo v zadnjih letih tudi vrnil (govorim o dolgu vseh slovenskih rezidentov in ne o javnem dolgu države, ki je samo del celotnega dolga). Zaradi tega je nerealna predpostavka, da bi na takšen način dosežen nivo gospodarske aktivnosti v letu 2008 lahko še naprej nadaljevali z istimi stopnjami rasti.

Dolgoročno, vzdržno (brez povečevanja dolga), bi mogoče lahko dosegali neko stalno rast v višini okoli 3 % letno od denimo leta 2004, torej od leta, preden smo se pričeli pretirano zadolževati. Takšna rast (prekinjena modra črta) je verjetno precej bolj realna, tudi če krize v svetu ne bi bilo, mi pa se ne bi tako zadolžili v obdobju 2004-2008. Po takšnem preračunu smo v zadnjih letih pred krizo izkazovali dodatno rast v celoti na osnovi močnega zadolževanja in ta "presežni" BDP prikazuje zeleno polje. Dejansko "izgubljen BDP" pa prikazuje področje pod prekinjeno modro črto in tega je bilo okoli 16 tisoč evrov preračunano na prebivalca. Seveda gre za podatek o celotnem BDP, ki pa je precej široka kategorija. Če pogledamo samo tisti del BDP, ki pripada zaposlenim v širšem smislu (tudi upokojujencem), bi prišli do izgube v višini 8 tisoč evrov na prebivalca, kar je bolj realen podatek o potencialno izgubljeni prihodku tipičnega Slovenca.

Seveda je tudi ta izguba visoka, deloma je posledica gibanja v svetu, deloma pa smo jo zakuhali sami s premajhno pozornostjo pred krizo ter mogoče še bolj z neuspešnim spoprijemanjem s krizo. A tudi pri tem je treba upoštevati, da so vedno obdobja konjunkturo in krize in da predpostavljati samo desetletja in desetletja rasti, ni realno. Krize na nek način popravljajo napake v času rasti in dolgoročno stopnja rasti je verjetno najbolj pravilna. Zato so izračuni o "izgubljenem" BDP vedno relativni. Ameriški BDP je zadnjih 50 let rasel po povprečni realni stopnji 2,8 % letno, seveda pa so bila vmes tudi leta (sedem) z upadom gospodarske aktivnosti.



V drugem grafikonu prikazujem še gibanje BDP Slovenije v primerjavi z rastjo BDP v ZDA in Evropski Uniji (28 držav) od leta 2004, torej pred začetkom našega zadolževanja. To nam je res omogočilo skok, a bilo tudi pomemben del razlogov za kasnejši upad gospodarske aktivnosti. Primerjalno torej skupna rast v Sloveniji od leta 2004 ni bila nič manjša - drži pa, da je naša ekonomija na nižjem nivoju in da se pričakuje hitrejša rast, torej postopno približevanje razvitim. Tu smo zadnjih deset let vsekakor zaostali, čeprav ne tako močno. Na grafikonu je zato dodan tudi podatek o gospodarski rasti samo za nekdanje vzhodne države, kjer so se znali bolje spoprijeti s krizo in imeli precej manj "izgubljenega" BDP.

S tem preračunom sem želel samo prikazati, da so takšni izračuni zelo relativni, odvisno pač od pristopa. Točne številke potencialno izgubljenega BDP ter predvsem dohodka ljudi zato ne bomo nikoli ugotovili. Vseeno pa bi lahko ocenili, da je znesek realno precej nižji kot je bil predstavljen v odmevnih naslovih - a še vedno zelo visok. Seveda pa je ljudem in tudi medijem zgornja številka precej bližja.

